

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta

Ympäristöministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa työryhmän mietinnöstä, jossa esitetään muutettavaksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia, ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Säädöksillä on pantu kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin vesipolitiikan puitteita koskeva sääntely. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Yleisiä huomioita

Esityksessä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet lupamenettelyssä sovellettavaksi tulevat säännökset vesien tilan ympäristötavoitteista ja niistä poikkeamisesta sekä tehtäväksi ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin näistä johtuvat muutokset. Samassa yhteydessä lakiin jo sisältyviä säännöksiä ympäristötavoitteista poikkeamisesta ehdotetaan tarkistettavaksi.

Euroopan unionin tuomioistuin on antanut useita vesipolitiikan puitedirektiiviä koskevia ratkaisuja. Näiden myötä oikeustila on muuttunut toiseksi verrattuna siihen, millaista järjestelmää vesipolitiikan puitedirektiivin arvioitiin edellyttävän sitä alun perin kansallisesti täytäntöön pantaessa. Oikeusministeriö pitää työryhmän arviota nykytilasta (esityksen s. 12-13) oikeana ja ehdotettuja lainmuutoksia tarpeellisina. Oikeusministeriö toteaa myös, että esityksessä on tunnistettu ehdotettujen säännösten suhde hallitusohjelmaan (esityksen s. 4).

Ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin esitetään sisällytettäväksi uusi 3 a luku vesien tilan ympäristötavoitteista. Ehdotettuun 20 a §:ään sisällytettäisiin säännökset vesienhoidon tavoitteista. Ehdotettu sääntely vaikuttaisi osin päällekkäiseltä voimassaolevan lain 21 §:n kanssa, jossa säädetään ympäristötavoitteista vesienhoidon suunnittelussa. Ehdotetun 20 a §:n ympäristötavoitteet koskisivat kuitenkin lupamenettelyä, kun taas 21 §:n säännöksiä sovellettaisiin vesienhoidon suunnitelmia laadittaessa. Asia ilmenee 20 a §:n perusteluista (s. 33) ja 20 c §:stä, mutta ei itse 20 a §:stä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Ehdotetussa 20 c §:ssä säädettäisiin ympäristötavoitteista poikkeamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan 20 a ja 20 b §:ssä tarkoitetuista ympäristötavoitteista voitaisiin poiketa ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisessa lupamenettelyssä uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi. Oikeusministeriöllä ei ole huomauttamista itse poikkeamisen edellytyksiin, jotka perustuvat vesipolitiikan puitedirektiivin 4 artiklan 7 kohtaan.

Poikkeamisasian käsittely lupamenettelyn yhteydessä vaikuttaisi perustellulta ratkaisulta sekä menettelyllisesti että aineellisesti. Ehdotetulla sääntelyllä vältettäisiin uusi erillinen menettely ja poikkeamisen edellyttämät toimintaa koskevat määräykset voitaisiin antaa hanketta koskevan lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä. Valittu sääntelytapa tuo kuitenkin varsinkin ympäristönsuojelulain mukaiseen harkintaan nähden uudentyyppisen, intressivertailua ja hankkeen teknis-taloudellista toteuttamiskelpoisuutta yhdistelevän ulottuvuuden (20 b §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdat). Tällä hetkellä ympäristönsuojelulain mukainen harkinta ei tämänkaltaisia elementtejä sisällä, vaan lupa on myönnettävä hankkeen hyödyllisyydestä riippumatta, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Vesilain osalta muutos ei ole yhtä merkittävä, koska vesilain mukainen lupaharkinta on jo ennestään perustunut pitkälti intressivertailuun. Toisaalta vesilainkaan lupaharkinnassa ei hankkeen vaihtoehtoisille toteuttamistavoille ole annettu painoarvoa. Poikkeamisharkinnan kannalta merkittävässä asemassa tullee olemaan sekä ympäristönsuojelulain että vesilain mukaisissa asioissa vesienhoitoveranomaiselta poikkeamishakemuksesta ja lupahakemuksesta pyydettävä lausunto.

Laki vesilain muuttamisesta

Vesilain 3 luvun 4 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka sisällyttää vesistön tilatavoitteen luvan myöntämisedellytyksenä osaksi vesilain mukaista lupaharkintaa. Säännös on kirjoitettu ehdottoman luvan myöntämiseen muotoon ("Lupaa ei saa myöskään myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman hyvän tilan saavuttamisen vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 20 a §:n vastaisesti tai jos vesitaloushankkeesta voisi aiheutua vesimuodostuman tilan heikkenemistä 20 b §:ssä tarkoitetulla tavalla."). Toisin kuin vesilain varsinaisesta ehdottomasta luvan myöntämisestä (nykyinen 3 luvun 4 §:n 3 momentti, joka siirtyisi lainmuutoksen myötä 4 momentiksi), vesistön tilatavoitteesta poikkeaminen olisi laissa säädetyin perustein mahdollista. Tästä säädettäisiin 3 luvun uudessa 4 a §:ssä. Jatkossa vesilain mukaisen luvan myöntäminen edellyttäisi kaikkien kolmen edellytyksen (intressivertailu/ehdoton luvan myöntämiseste/tilatavoite) täyttymistä, jotka ovat toisiinsa nähden itsenäisiä.

Lupaharkinnassa olisi ilmeisesti mahdollista päätyä tilanteeseen, jossa poikkeaminen tilatavoitteesta olisi myönnettävissä, mutta intressivertailuedellytyksen puuttuessa lupaa ei voitaisi myöntää. Vastaavasti intressivertailuedellytyksen täyttävälle hankkeelle ei voitaisi myöntää lupaa, jos tilatavoitteen saavuttaminen vaarantuisi, eivätkä poikkeamisen edellytykset täytyisi. Ehdotetut lainmuutokset johtaisivat kuitenkin siihen, että vesienhoidon tavoitteet tulisi ottaa vesilain mukaisessa lupaharkinnassa huomioon toisaalta intressivertailussa (vesilain 3 luvun 6 §:n 2 momentti), toisaalta poikkeamismahdollisuuden sisältävänä luvan myöntämiseen (vesilain 3 luvun 4 §:n ehdotettu 3 momentti). Nämä eivät voine johtaa asiallisesti erilaisiin lopputuloksiin.

Ehdotetun 3 luvun 4 §:n 3 momentin kirjoitustavan perusteella jää epäselväksi, onko säännöksen tarkoitettu koskevan myös keinotekoisia ja voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia. Perusteluiden mukaan näin näyttäisi olleen tarkoitus, mutta lainkohdassa säädettäisiin ainoastaan normaalitilanteesta ("pintavesimuodostuman tai pohjavesimuodostuman hyvä tila"). Jatkovalmistelussa tulisi harkita sääntelyn täsmentämistä tältä osin.

Osastopäällikkö

Antti T. Leinonen

Lainsäädäntöneuvos

Jari Salila

Liitteet

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi

VN/30326/2022-OM-107

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: